

בבא קמא קי"א

נתן אשם ליהויריב וכסף לידעיה
תנו רבנן, מי שחייב להביא למקדש גזל הגר וקרבנות של
אשם גזילות, ונתן אשם ליהויריב וכסף לידעיה, יחזיר כסף
אצל אשם, דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים, יחזיר אשם אצל כסף. ומבררת
הגמרא באיזה מקרה מדובר. אם הוא נתן את האשם ליהויריב בזמן המשמרת של
יהויריב, ואת הכסף לידעיה במשמרת של ידעיה שאחריה, הרי כל אחד קיבל
בזמן משמרתו וכל אחד זכה בשלו? אמר רבא, מדובר כשנתן את האשם ליהויריב
במשמרתו של יהויריב, ואת הכסף לידעיה במשמרתו של יהויריב. רבי יהודה
סובר כיון שנתנו לידעיה את הכסף שלא במשמרתו, קונסים את ידעיה, ולכך
יחזור כסף אצל אשם. וחכמים סוברים, שבני יהויריב עשו שלא כדין כשקיבלו
את האשם לפני הכסף, ולכן קונסים את בני יהויריב, ויחזור אשם אצל כסף
למשמרתם של ידעיה.

קדמו בני יהויריב והקריבו את האשם יביא
אשם אחר לבני ידעיה וזכו אלו בזה לעוור
האשם, יחזור ויביא אשם אחר ויקריבוהו בני ידעיה, וזכו הללו במה שבידן. וקנסו
את ידעיה, רק היכן שהאשם הראשון קיים ובני יהויריב יכולים להקריבו בעוד
משמרתן קיימת ובהכשר. אבל כשאשם הראשון קרב בפסול, האשם השני ינתן
לבני ידעיה²⁶⁸. שואלת הגמרא, מה הכוונה שבני יהויריב זכו במה שבידם, למה
הוא ראוי הרי הוא אשם פסול? אמר רבא, שהם זכו בו לעוור²⁶⁹.

שנינו בברייתא, אמר רבי לדברי רבי יהודה אם קיים אשם, יחזיר אשם אצל
כסף. שואלת הגמרא, הרי רבי יהודה סובר שאומרים יחזיר כסף אצל אשם?
אומרת הגמרא, שהברייתא מדברת כשיצאה משמרתו של יהויריב ולא תבעו
את הכסף, ורבי משמיע לנו שמחלו עליו. עוד שואלת הגמרא, מה חידש רבי,
הרי זה מה שאומר רבי יהודה במפורש? מבארת הגמרא, שהברייתא מדברת
כשיצאה משמרתם של אלו ומשמרתם של אלו. ובני יהויריב לא תבעו את הכסף
במשמרתם, ובני ידעיה לא תבעו את האשם במשמרתם. והחידוש הוא, שלא נאמר
שרבי יהודה אמר שהכסף יחזור ליהויריב רק כשבני יהויריב תבעו שיחזור בעוד
משמרתן קיימת. אבל כשלא תבעו עד שעברה משמרתם, מחלו לבני ידעיה. לזה
השמיע רבי שכיון ובני ידעיה לא תבעו את האשם במשמרתם, יחזור הכסף אצל
האשם לבני יהויריב. וכשיחזור בפעם הבאה השבוע של משמרת יהויריב, בני

268 שהרי אשם הבא קודם הקרן פסול הוא כמו שמפורש לקמן. רש"י.

269 תוס' הקשו שמשמע שהעור מותר בהנאה פ' בפסול קודם מזריקה וגם כשהעור מחובר לבשר ונעשה פסול
בשחיטה. וקשה מהגמ' בובחים דף ק"ד ע"א. תוס'.

הביא את האשם ולא הביא את הקרן לא
 כפר "אשר יכפר בו" ועדיין לא כיפר
 אמר רבא, המקור להמ שאמרה המשנה
 שצריכים לשלם קודם את הכסף ואחר כך
 להקריב את האשם, מהכתוב "הָאֵשֶׁם הַמוֹשֵׁב לֵה" לְכֹהֵן מְלֹבֵד אֵיל הַכִּפָּרִים
 אֲשֶׁר יִכָּפֵר בוֹ עָלָיו", מכאן שהכסף ניתן בתחילה. ואמר אותו תלמיד לרבא, אלא
 מעתה נאמר שהכתוב: "מְלֹבֵד עֲלֵת הַכִּפָּר אֲשֶׁר לְעֵלֵת הַתְּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֱלֹהֵי"
 בא לומר שהמוספים קרבים בהתחלה, והרי שנינו בברייתא שלומדים מהכתוב
 "וְעֶרְךָ עָלֶיָהּ הָעֵלָה", שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר. ורבא אמר "העולה"
 עולה ראשונה²⁷¹? אמר לו רבא, אני לומד ממה שכתוב "מְלֹבֵד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר
 יִכָּפֵר בוֹ", ועדיין לא כיפר. כתוב "אשר יכפר בו" בלשון עתיד ולא כתוב "אשר
 כיפר" בלשון עבר. ומשמע שכשהשיב לכהן את האשם, הקרן הוא עדיין לא כיפר
 באשם²⁷².

הביא מעילתו ולא אשם או הביא
 את האשם ולא הביא את הקרן
 תנו רבנן, מנין שהנהנה מן ההקדש שהביא את
 הקרן של ההקדש שמעל בו ולא הביא את אשם
 מעילות, או הביא את אשמו ולא הביא מעילתו לא יצא²⁷³? שנאמר: "בְּאֵיל
 הָאֵשֶׁם", האשם בכבר²⁷⁴ שאם הביא אשמו עד שלא הביא מעילתו לא יצא,
 ואין סליחה אלא בשניהם. ולומדים מהכתוב במועל בהקדש: "יִכָּפֵר עָלָיו בְּאֵיל
 הָאֵשֶׁם וְנִסְלַח לוֹ" שאיל ואשם מעכבים בהקדש ואין חומש מעכב. ולא אומרים
 שכשם שהאיל והקרן מעכבים כך החומש מעכב. וילמד הקדש מהדיוט והדיוט
 מהקדש²⁷⁵. לומדים הקדש מהדיוט, ומה בגזל הגר האשם הוא הקרן, אף האשם
 האמור במעילה בהקדש הוא קרן. ונלמד הדיוט מהקדש, מה בהקדש אין החומש
 מעכב את הכפרה, אף בהדיוט, בגזל הגר החומש אינו מעכב את הכפרה.

הדרן עלך פרק 'הגזול עצים' פרק עשירי 'הגזול ומאכיל'

משנה

270 רש"י. והקשו מדוע לא יקריבוה בשבוע של המשמר השלישי. ועין מ"ל בפ"ח מגזו"א הי"ב.
 271 הראשונה שבפרשת פנחס, עולת התמיד. והגמ' בזבחים שלומדת ממלכד עולת הבוקר סמכה על דברי הגמ'
 כאן ויש תירוץ נוסף. תוס'.

272 רש"י.

273 משמע שאין סליחה אלא בשניהם. איל הוא קרבן אשם כמשמעו. האשם הוא הקרן כמו שלומדים הקדש
 מהדיוט מה האשם שכתוב בגזל הגר הוא קרן כמו שאמרנו לעיל, אף האשם דכתיב בהקדש הוא הקרן. ומנין שאם
 הביא אשמו עד שלא הביא מעילתו לא יצא תלמוד לומר "באיל האשם" האשם בכבר

274 "באיל האשם" באיל שהוא בא חובה לאשם שהוא קרן ומכאן שמביא בהתחלה את הקרן. רש"י.

275 תוס' הקשו מדוע צריך את הכתוב בהדיוט שאם הביא אשמו עד שלא הביא גזילו, נלמד מהקדש. וי"ל שרק
 אחרי שהשוה הדיוט להקדש לומדים מכאן לשאר הדברים. תוס'.

הגזול ומאכיל²⁷⁶ את בניו והניח לפניהם, או שהניח לפניהם כשהגזילה קיימת פטורין מלשלם²⁷⁷. ואם היה דבר שיש בו אחריות, חייבין לשלם²⁷⁸.

גמרא

אמר רב חסדא גזל ולא נתייאשו²⁷⁹ הבועלים ובא חר ואכלו

אמר רב חסדא, גזל והבעלים לא נתייאשו²⁷⁹, ואדם אחר בא ואכלו, רצה גובה מזה רצה גובה מזה. מפני שכל עוד הבעלים לא נתייאשו, הגזילה עומדת ברשות הבעלים, וזה שאכלו נעשה כגזולו מבעליו. ומקשה הגמרא על רב חסדא ממה ששנינו במשנה, הגזול ומאכיל את בניו והניח לפניהם פטורין מלשלם? עונה הגמרא, שרב חסדא יאמר שהמשנה מדברת לאחר יאוש.

רמי בר חמא אמר רשות יורש כרשות לוקח

אמר רמי בר חמא, ממה שהמשנה אומרת והניח לפניהם פטורין, נלמד שרשות יורש היא כרשות לוקח. וכיון שרשותם היא כרשות אחרת, ולפי מה שהעמדנו את המשנה לאחר יאוש, היתומים קנו אותה ביאוש ושינוי רשות²⁸⁰. רבא אמר, רשות יורש אינה כרשות לוקח. והמשנה מדברת כשאכלום לאחר מיתת אביהם. והגזול אינו יכול לתובעם, שהרי הם לא גזלוהו. ושואלת הגמרא על רבא ממה ששנינו בסיפא, אם היה דבר שיש בו אחריות, דבר הניכר לרבים²⁸¹ חייבין לשלם. ומכאן שברישא מדובר כשהגזילה קיימת? עונה הגמרא, רבא יאמר שהמשנה אומרת שאם אביהם הניח להם אחריות נכסים²⁸², קרקע משלו היוורשים חייבים להחזיר את הגזילה, אפילו אם אכלוהו מפני שנכסי אביהם השתעבדו מחיים.

ה רבי שנה לר"ש בנו לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפ"ר פרה וחורש בה שואלת הגמרא, הרי רבי שנה לרבי שמעון בנו, לא דבר שיש בו אחריות ממש, לא שגזל קרקע והניחה לפניהם. אלא אפילו גזל פרה וחורש בה, חמור ומחמר אחריו חייבים להחזיר מפני כבוד אביהן. שהבריות אומרות זו תלית שגזל פלוני. ומכאן שמדובר בגזילה קיימת, והרישא של המשנה פוטרת אותם ללא הטעם של כבוד

276 התוס' כתבו שלא דוקא מאכיל אלא אפ' נותן להם פטורים לרב חסדא שאמר שהמשנה היא לאחר יאוש. או שאינו נחשב שינוי רשות אם נותן לבניו ססמוכים על שלחנו. אבל לרב שסובר שיאוש כדי קנה וסובר כרב חסדא, וצריך להעמיד את המשנה לאחר יאוש, ודאי שהוא הדין בנותן, ועוד י"ל שגם לרב הוא דוקא במאכל ובדבר המסוים. תוס'.

277 בגמרא מפרש מדוע הם פטורים מלשלם. רש"י.

278 בגמ' מפרשים זאת כל אחד לשיטתו. רש"י.

279 אבל אם נתייאשו גובה רק מהראשון כיון שהאחרון אכלו. ואפ' כשאין שינוי רשות. וקשה אם כשהגזילה קיימת חייבים מדוע פטרים כשאכלום? וי"ל שכיון שלומדים מהפסוק והשיב את הגזילה אשר גזל כעין שגזל ישיב מכאן אמרו הגזול ומאכיל את בניו. ולרב חסדא מסתבר להעמיד את הפסוק לאחר יאוש. ורמי בר חמא מעמיד אף לפני יאוש. אבל לרב שסובר שיאוש כדי קונה, וסובר כרב חסדא יש לומר שהוא אסמכתא. תוס'.

280 אבל ביאוש לבד לא קנו שהרי לא שנינו שאביהם פטור. רש"י.

281 כגון דבר הניכר לרבים ונראה כל שעה כעין קרקע או כגון תלית וכסות. רש"י.

282 למ"ד שמלוה ע"פ אינו גובה מיוורשים מלקוחת יש להעמיד כשעמד דין. תוס'.

אביהם? אלא אמר רבא, כשאמות רבי אושעיא עתיד לצאת לקראתי מפני שאני רגיל תרץ את המשניות כמותו²⁸³. ותרצתי את המשנה כדבריו באחריות ממש ובשאינן גזילה קיימת. ויש להשלים מה שחסר בלשון המשנה, ולא מעמידים אותה בדבר המסויים ובגזילה קיימת כרבי. וכיון שכך תרצתי את המשנה כמו הברייתא, ולא חוששים למה שרבי שנה לרבי שמעון בנו.

רבי אושעיא שנה ברייתא, הגזול ומאכיל את בניו פטורין מלשלם, הניח לפנייהם גזילה קיימת, שלא אכלוה אחרי מותו ותבען הנגזל חייבין²⁸⁴. אין הגזילה קיימת, פטורין²⁸⁵. הניח להם אביהם אחריות נכסים, קרקע משלו חייבין לשלם. מפני שנכסיו השתעבדו לנגזל.

ומקשה הגמרא על רב חסדא שאמר לעיל, גזל ולא נתיאשו הבעלים רצה מזה גובה רצה מזה גובה, ממה ששנינו בברייתא, אין הגזילה קיימת פטורין²⁸⁶? עונה הגמרא שרב חסדא יאמר שהברייתא מדברת לאחר יאוש²⁸⁷. ומקשה הגמרא על מה שאמר על רמי בר חמא שאמר שרשות יורש כרשות לוקח, ממה ששנינו בברייתא, גזילה קיימת חייבין לשלם, והעמדנו את הברייתא לאחר יאוש? עונה הגמרא, רמי בר חמא יעמיד את הברייתא לפני יאוש. ושינוי רשות אינו קונה בלא יאוש. ואם אין גזילה קיימת שאכלוה אחרי מות אביהן פטורים, ורמי בר חמא אינו סובר כרב חסדא.

283 ולא רק מפני שתירץ משנה אחת כדבריו. תוס'.

284 מפני שרשות יורש לאו כרשות לוקח דמי, ויאוש כדי לא קני. רש"י.

285 מפני שהם לא גזלו דבר. רש"י.

286 היה אפשר להקשות על ר"ח מהרישא כל זמן שלא ידע שהיא לאחר יאוש. אלא שרצה להקשות מהסיפא גם על ר"ח וגם על רמי בר חמא. תוס'.

287 לרב שסובר שיאוש כדי קונה וסובר כרב חסדא קשה מדוע חייבים כשגזילה קיימת? וי"ל שרב יעמיד בדבר המסויים. והיה אפשר לחלק בין דבר המסויים לדבר שאינו מסויים, אלא שרוצה לחלק אפ' בדבר המסויים שאם הגזילה אינה קיימת פטורים. תוס'.

